

Poznámky pro vyučující

V době, kdy uprchlíci přicházejí na to, že hranice jsou pro ně čím dál uzavřenější, je nezbytné upozornit veřejnost, aby si všimla těch, kteří utíkají před válkou a perzekucí.

Úřad Vysokého Komisaře pro uprchlíky (UNHCR) vydává vzdělávací materiály, díky nimž se děti a mladiství mohou blíže seznámit s tímto tématem. V sekci „Publikace“ na internetových stránkách UNHCR (www.unhcr.cz) naleznete seznam dostupných materiálů společně s podrobným plánem lekcí pro studium tématu uprchlictví v různých předmětech.

Carly je vzdělávací pomůcka určená pro děti od 5 do 8 let. Obsah:

- animovaný film (7 minut)
- poznámky pro vyučující
- metodická příručka (příběh, kresby)

Příběh vypráví o malém děvčátku, které je donuceno utéct z domova. Zažívá nejistotu a odmítnutí, až nalezne ochranu a lásku v novém domově.

Není jednoduché mluvit o uprchlictví s malými dětmi. Proto jim je dáno hodně příležitostí, aby použily vlastní představivost a projevíly se. Nicméně vyučující by měl dohlížet na děti, které by mohly být z Carlyna příběhu rozrušené.

Metodická příručka a tento list, které byly vyrobeny pro použití s animovaným filmem, nabízejí rozličné aktivity. Děti jsou povzbuzovány ke sledování, mluvení, kreslení, pantomimě, převlékání a představivosti s využitím obrázků v příručce i animovaném filmu.

Nejllepší je realizovat a dokončit všechny aktivity v navrhovaném pořadí. V případě potřeby je možné nějakou aktivitu vynechat. Toto téma a související rozdílné aktivity by měly být rozloženy do několika týdnů.

Cílem těchto cvičení je:

- **Rozvíjet emoční schopnosti dětí – vyjádření pocitů a emocí vyvolaných příběhem Carly a podnítit sympatie dětí k těm, kteří žijí ve vyhnanství.**
- **Hledat souvislosti mezi vlastními zážitky dětí a pocity, které přináší život ve vyhnanství.**
- **Uvědomění si pojetí odlišnosti a vyloučení zároveň se základními a univerzálními potřebami dětí.**

PRÁCE S ANIMOVANÝM FILMEM

- 1 Promítněte film bez předchozího vysvětlování v klidné a uvolněné atmosféře.
- 2 Po zhlédnutí filmu dovoluňte dětem, aby se k němu samy vyjádřily. Zasahujte jen v situacích, kdy něco nebylo pochopeno, případně zjednodušte diskusi mezi dětmi. Jedním bodem diskuse může být například absence Carlyných rodičů. Buďte ale opatrní a neodpovídejte na otázky příliš konkrétně, abyste dali dětem prostor pro jejich fantazii.
- 3 Později pusťte film ještě jednou a přitáhněte pozornost dětí k tomu, co Carly cítí. Jak se cítí? Jaké jsou její nejskrytější pocity?

K HLUBŠÍMU PROZKOUMÁNÍ PROBLEMATIKY

I) Studujte příběh

- 1 Navrhňte, aby každé dítě nakreslilo scénu, která se mu obzvlášť líbila nebo která ho zvlášť zaujala. Každý obrázek by měl být stejně velký a děti by měly použít stejné materiály. Pokuste se o to, aby byly namalovány všechny části příběhu.
- 2 Pověste kresby na stěnu ve stejném chronologickém pořadí jako v příběhu. Komentujte každou epizodu. Tímto způsobem děti příběh uvidí a budou schopny si ho zapamatovat. Pamatujte, že v tomto věku je složité uvědomit si hledisko jiných lidí.
- 3 Vytvořte figurky postav pomocí vystřihovánek na zadní straně příručky. Jedno z dětí by mohlo převyprávět příběh hýbáním figurek mezi kresbami na stěně. Tímto způsobem mohou děti příběh oživit.
- 4 Učitel může rovněž předčítat oblíbené pasáže z textu v úvodu příručky.

II a) Emoce: výrazy tváře a těla

- 1 Posadte se ve skupinkách (maximálně 5 dětí) do kruhu. Toto cvičení vyžaduje klid a koncentraci. Aby si děti uvědomily, jak výmluvné mohou být obličej, vyzvěte je, aby se: zamračily, zavřely oči, vystrčily čelist, usmály se, mrkly, zvedly obočí..., ovšem bez zvuků a gest. Uvolněte svou tvář před každým výrazem a vysvětlete, kdy se jaký výraz užívá (například: mračím se, když jsem nešťastný, když dělám něco složitého...).
- 2 Opakujte cvičení ve dvojicích, tváří v tvář. Jedno z dětí by se mělo tvářit tak, aby to druhé napodobilo. Ideálně by děti měly být schopné pracovat samostatně před zrcadlem, aby mohly sledovat širokou škálu výrazů.
- 3 Rozšiřte tuto hru o „tělesné výrazy“ (například: ruce v bok značí hněv).
- 4 Znovu pusťte dětem film, ale bez zvuku. Děti by měly být schopné poznat, co Carly cítí.

- 5 Nalepte ve třídě emoční kartičky ze zadní stránky příručky. Každé ráno by měly děti nalepit nálepku se svým jménem vedle pocitu, který vyjadřuje, jak se právě cítí. V případě potřeby vytvořte nové kartičky. Zajistěte, aby byla k dispozici i prázdná kartička pro případ, že děti nechtějí prozradit své pocity. Prázdná kartička může být použita k doplnění pocitu, jenž doposud nebyl zmíněn.

II b) Pocity a postoje spojené s vyhnanstvím

Upozornění pro učitele: pamatujte, že vyjádření některých emocí může být složité a zneklidňující. Zabezpečte, aby byla respektována svoboda každého vyjádřit se nebo naopak mlčet. V nezbytných případech přerušete aktivitu, jež by mohla být pro některé dítě nepřijemná.

- 1 Na základě kreseb mohou děti diskutovat o možných důvodech Carlyna útěku. Povzbudte děti, aby mluvily o svých obavách. Zdůrazněte různorodost, ale i univerzálnost některých obav (strach ze strašidel, strach ze tmy, strach z bouřky, strach z nočních můr, strach z některých filmů, strach ze samoty...).
- 2 Požádejte každé dítě, aby namalovalo, na papír o velikosti pohlednice, na níž bude i jeho jméno, čeho se bojí.
- 3 Posbírejte obrázky a roztřídte je podle typu strachu (např.: skupina 1: strach ze tmy, skupina 2: strach ze samoty). Kladte otázky typu: „Co děláte, abyste zahaly strach z...?“ Každá skupina by měla nakreslit různé postupy, jak přemoci strach.
- 4 Vyvěste ve třídě obrázky Carlyna útěku. Umístěte kresby různých druhů strachu po vaší levé ruce (poblíž hořícího domu). Na pravou stranu umístěte odpovědi jednotlivých skupin a zahajte diskusi.
- 5 Vytvořte „automat na požívání strachu“. Může být vyroben z krabice, již si děti samy vyzdobí. Pokud by děti chtít, mohou se symbolicky zbavit svého strachu odhozením do „automatu“. Lépe řečeno, kresby mohou být zničeny a zahozeny.

III) Elementární potřeby dětí

- 1 S pomocí obrázku, na němž je Carly s vesničany, by děti měly určit, co v prázdných obdélnících chybí. Čtyři obrázkové kartičky nasadte zpátky do obrázku.
- 2 Vyzvěte děti, aby si vzpomněly, co Carly potřebovala (místo, kde se může najíst a vyspat). Děti pak mohou otočit obrázkové kartičky a přečíst slova na jejich zadní straně: být milován, jíst, spát a hrát si.
- 3 Zahajte diskusi mezi dětmi o důležitosti lidských potřeb, o rozdílu mezi tím, co potřebujeme a co chceme, a o důsledcích vyplývajících z nenaplnění těchto potřeb.

IV) Rozdíl – vyloučení

- 1 Přečtěte nahlas celý text příběhu o Carly a požádejte děti, aby označily odmítnutí, kterým je děvčátko vystaveno. Zdůrazněte jemné rozdíly mezi jednotlivými formami odmítnutí: obtížné kontakty s lidmi, opatrnost, lhostejnost, diskriminace, zavržení...
- 2 Nechte děti zahrát tyto scény s odlišným vyústěním. Vyroberte z kartónu nebo z papíru masky ztvárňující fiktivní postavy jako kamenožrouti, ptáčci brkoslávci a šedé vrány a oblečte děti do jednobarevných kostýmů. Pro ztvárnění reálných postav, např. vesničanů, policie, lakomců a chudých lidí, by děti mohly použít i skutečné oblečení.
- 3 Ptejte se dětí na jejich osobní zkušenosti s odmítnutím: „Cítily jste se někdy odmítnuty? Jak se to stalo? Proč? Co jste v tu chvíli cítily nebo si myslely?“ Poučte je, že rozdíly s sebou někdy přinášejí i odmítnutí.
- 4 Taktně nechte děti, aby naznačily, co odlišuje jednoho člověka od druhého. Poukažte na to, že existují viditelné a skryté rozdíly.
Rovněž poukažte na podobnosti mezi žáky (hovoří stejným jazykem, žijí ve stejném městě...).
Snažte se, aby si děti uvědomily, že rozdíly a podobnosti mohou „jít ruku v ruce“ a že nejtěžší je tyto rozdíly neposuzovat.

V) Přivítání

- 1 Použijte Přítele jako výchozí bod. Učitel se zeptá: „Jaké hezké věci jsou pro Carly připraveny v domě Přítele?“ Vezměte kartičky s potřebami, abyste předvedli, že poprvé někdo vyhověl Carlyným potřebám adekvátně.
- 2 Zeptejte se dětí, zda by takovou pohostinnost přijaly, a požádejte je, aby své odpovědi obhájily.
- 3 Vytvořte ve třídě příjemnou atmosféru (například tichou hudbou) a rozdělte děti do skupin po čtyřech až pěti.
Záměrem je vybudovat svůj vlastní kout snů. Skupiny jej mohou vytvořit společně ve větším prostoru (jako je tělocvična) nebo jedna po druhé ve třídě.
- 4 Až budou „kouty snů“ hotové, nechte skupiny, aby si své výtvary navzájem prohlédly. Poté s nimi prodiskutujte, co zažily a cítily.
- 5 Jednotlivé skupiny si mohou obléknout na návštěvu cizích „koutů snů“ něco velmi zvláštního, co jejich hostitele překvapí.